

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Obdo/90/2019
Identifikačné číslo spisu: 5716206737
Dátum vydania rozhodnutia: 24.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Veselá Zemaníková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5716206737.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom Hodžova 11, 010 11 Žilina, IČO: 31 575 951, zastúpeného advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Štefánikova 8, 811 05 Bratislava, IČO: 36 853 186, proti žalovanému: Ing. I.Y., nar. XX. X. XXXX, bytom L., zastúpeného JUDr. Martinom Olosom, advokátom, so sídlom Karola Kašjaka 1, 013 13 Rajecké Teplice, o neúčinnosť právnych úkonov, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 18Cb/121/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. mája 2019, č. k. 13Cob/215/2018-424, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušuje:

- rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. mája 2019, č. k. 13Cob/215/2018-424 vo výrokoch, ktorými potvrdil rozsudok Okresného súdu Martin z 30. novembra 2017, č. k. 18Cb/121/2016-305 vo výrokoch o zamietnutí žaloby v časti, v ktorej sa žalobca domáhal určenia, že zmluva o prevode vlastníctva bytu a zmluva o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013, ktorou bol prevedený spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom Martin, katastrálny odbor, v podiele 1, a to byt č. X, prízemie, vchod XX, nachádzajúci sa v bytovom dome A. so súpisným číslom XX, postavený na pozemku parc. reg. „C“ č. XXX/X, spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu o veľkosti 9669/90132 a spoluvlastnícky podiel o veľkosti 9669/90132 k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to pozemok, zastavané plochy a nádvoria, parc. reg. „C“ č. XXX/X, výmera 598 m² z Ing. T.Y., nar. X. W. XXXX, trvale bytom L. ako predávajúcej na obchodnú spoločnosť K. D., s.r.o. ako kupujúceho, ktorej vklad vlastníckeho práva bol do katastra nehnuteľností povolený Okresným úradom B., katastrálny odbor, v konaní vedenom pod č. A., je voči nemu neúčinná, a vo výroku o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania a rozhodol o nároku na náhradu trov odvolacieho konania; a
- rozsudok Okresného súdu Martin z 30. novembra 2017, č. k. 18Cb/121/2016-305 vo výrokoch o zamietnutí žaloby v časti, v ktorej sa žalobca domáhal určenia, že zmluva o prevode vlastníctva bytu a zmluva o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013, ktorou bol prevedený spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, v podiele 1, a to byt č. X, prízemie, vchod XX, nachádzajúci sa v bytovom dome A. so súpisným číslom XX, postavený na pozemku parc. reg. „C“ č. XXX/X, spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu o veľkosti 9669/90132 a spoluvlastnícky podiel o veľkosti 9669/90132 k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to

pozemok, zastavané plochy a nádvoría, parc. reg. „C“ č. XXX/X, výmera 598 m² ako predávajúcej z Ing. T.Y., nar. X. W. XXXX, trvale bytom L. na obchodnú spoločnosť K. D., s.r.o. ako kupujúceho, ktorej vklad vlastníckeho práva bol do katastra nehnuteľností povolený Okresným úradom Martin, katastrálny odbor, v konaní vedenom pod č. A., je voči nemu neúčinná, a vo výroku o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania.

II. Vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

III. Vo zvyšku dovolanie odmieta.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 30. novembra 2017, č. k. 18Cb/121/2016-305 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal, aby súd určil, že zmluva o prevode vlastníctva bytu a zmluva o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013, ktorou bola prevedená nehnuteľnosť nachádzajúca sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to byt č. X, prízemie, vchod XX, nachádzajúci sa v bytovom dome A. so súpisným číslom XX, postavený na pozemku parc. reg. „C“ č. XXX/X, spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu o veľkosti 9669/90132 a spoluvlastnícky podiel o veľkosti 9669/90132 k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to pozemok, zastavané plochy a nádvoría, parc. reg. „C“ č. XXX/X, výmera 598 m² z Ing. T.Y., nar. X. W. XXXX, trvale bytom L. a z pôvodne žalovaného 2/ (od 14. novembra 2017 len žalovaný) Ing. I.Y., na pôvodne žalovaného 1/ (na obchodnú spoločnosť K. D., s.r.o.) ako kupujúceho, ktorej vklad vlastníckeho práva bol do katastra nehnuteľností povolený Okresným úradom B., katastrálny odbor, v konaní vedenom pod č. A., je voči žalobcovi neúčinná; a že zmluva o prevode vlastníctva bytu a dohoda o zrušení vecného bremena z 20. októbra 2015, ktorou bola prevedená nehnuteľnosť nachádzajúca sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to byt č. X, prízemie, vchod XX, nachádzajúci sa v bytovom dome A. so súpisným číslom XX, postavený na pozemku s parcelou reg. „C“ č. XXX/X, spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu o veľkosti 9669/90132 a spoluvlastnícky podiel o veľkosti 9669/90132 k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to pozemok, zastavané plochy a nádvoría, parc. reg. „C“ č. XXX/X, výmera 598 m² z pôvodne žalovaného 1/ na pôvodne žalovaného 2/, ktorej vklad vlastníckeho práva bol do katastra nehnuteľností povolený Okresným úradom B., katastrálny odbor, v konaní vedenom pod č. A., je voči žalobcovi neúčinná. Žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. V odôvodnení rozsudku okresný súd uviedol, že žalovaný nikdy nebol dlžníkom ani ručiteľom dlžníka, pričom pri prvom právnom úkone išlo o prevod spoluvlastníckych podielov predávajúcich každého v podiele 1, a preto nebolo dôvodné odporovať právnomu úkonu žalovaného, keďže tento nebol v postavení dlžníka žalobcu. Súd prvej inštancie poukázal na to, že ustanovenie § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka neumožňuje, aby sa žalobca ako veriteľ domáhal odporovateľnosti priamo následných právnych úkonov, keďže žalobca sa domáha voči žalovanému neúčinnosti ďalšieho prevodu bez toho, aby bola určená neúčinnosť prvého právneho úkonu, a to priamo z dlžníka na pôvodného žalovaného 1/. Skutočnosť, že pôvodný žalovaný 1/ zanikol bez právneho nástupcu, v dôsledku čoho došlo voči nemu k zastaveniu konania, podľa okresného súdu spôsobilá, že žalobca sa úspešne nedomohol vyslovenia neúčinnosti napadnutého prvého právneho úkonu.

2.1. Vo vzťahu k žalovanému sa podľa súdu prvej inštancie žalobca nedomáhal vyslovenia neúčinnosti zmluvy o prevode vlastníctva bytu a zmluvy o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013, keďže toto určenie žiadal vo vzťahu k pôvodnému žalovanému 1/. Voči žalovanému sa žalobca domáhal výlučne určenia neúčinnosti zmluvy o prevode vlastníctva k bytu a dohody o zrušení vecného bremena z 20. októbra 2015. Súd však nemohol vysloviť neúčinnosť tejto zmluvy len na základe prejudiciálneho vyslovenia neúčinnosti zmluvy z 26. septembra 2013.

2.2. Pre určenie neúčinnosti právneho úkonu neboli splnené predpoklady pre pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného v zmysle ustanovenia § 42b ods. 2 a ods. 3 Občianskeho zákonníka. Podľa § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka právo odporovať právnomu úkonu možno uplatniť nielen proti osobám, ktoré s dlžníkom dojednali odporovateľný právny úkon, ale aj proti ich dedičom alebo právnym nástupcom, proti tretím osobám len vtedy, ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právneho úkonu proti ich predchodcovi a prichádza do úvahy len vtedy, ak bola vyslovená neúčinnosť právneho úkonu voči osobám, od ktorých tretie osoby vec alebo právo nadobudli, pretože súd nemôže rozhodnúť prejudiciálne o predchádzajúcej neúčinnosti právnych úkonov.

3. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 29. mája 2019, č. k. 13Cob/215/2018-424 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania.

4. V odôvodnení rozhodnutia krajský súd uviedol, že s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ v príslušnom gramatickom tvare) z 21. mája 2009, sp. zn. 2MCdo/19/2008, ak nie je možné odporovať právnomu úkonu dlžníka (ručiteľa), a to zmluve o prevode vlastníctva k bytu a zmluve o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013, tak nemožno ju vyhodnocovať ani prejudiciálne, t. j. neúčinnosť takéhoto právneho úkonu nemožno posúdiť prejudiciálne. Pritom uviedol, že s poukazom na ex offo zánik pôvodného žalovaného 1/ ako subjektu, s ktorým dlžník uzavrel napadnutý právny úkon, nie je možné s úspechom odporovať zmluve o prevode vlastníctva k bytu a zmluve o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013.

4.1. Následne odvolací súd skonštatoval, že zmyslom odporovacej žaloby je dosiahnuť rozhodnutie súdu, ktorým by bolo určené, že právny úkon urobený dlžníkom je voči veriteľovi právne neúčinný, t. j. zabezpečiť ochranu veriteľa pred právnymi úkonmi dlžníka, ktoré vedú k zmenšeniu majetku dlžníka a tým aj k zmareniu či ohrozeniu možnosti, aby pohľadávka veriteľa mohla byť z majetku dlžníka uspokojená. Podstata odporovateľnosti právneho úkonu spočíva v tom, že odporovateľný právny úkon stráca na základe právoplatného rozhodnutia v určených prípadoch účinnosť iba voči oprávnenej osobe, t. j. voči veriteľovi. Odporovať právnomu úkonu možno zo strany veriteľa podanou žalobou, ktorou sa domáha toho, aby súd vyslovil vo vzťahu k nemu ako k veriteľovi, že právne neúčinné sú tie úkony dlžníka, ktorými dlžník zmenšil svoj majetok natoľko, že to môže obmedziť, prípadne celkom zmariť uspokojenie pohľadávky veriteľa.

4.2. Právo odporovať právnomu úkonu sa uplatňuje voči tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech podľa § 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka, pričom v odseku 3 predmetného ustanovenia je vyjadrený okruh osôb, proti ktorým je možné podať žalobu, ktorou sa odporuje právnomu úkonu, do ktorého patria osoby, ktoré priamo s dlžníkom dojednali odporovateľný právny úkon, dedičia alebo právní nástupcovia uvedených osôb, tretie osoby, len ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právneho úkonu proti ich predchodcovi. Krajský súd uviedol, že podľa jeho názoru sa pod pojmom „tretie osoby“ nerozumejú akékoľvek iné osoby, na ktoré bol prevedený majetok z titulu reťazenia ďalších právnych úkonov. S poukazom na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“ v príslušnom gramatickom tvare) zo 6. marca 2012, sp. zn. II. ÚS 7/2012 odvolací súd skonštatoval, že žaloba voči ďalším účastníkom „reťazenia právnych úkonov“ nie je prípustná, keďže odporovateľným je vždy právny úkon, na ktorom sa zúčastňuje dlžník.

4.3. Vo vzťahu k posúdeniu okruhu osôb podľa § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka krajský súd poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 30. júna 2009, sp. zn. 3Cdo/61/2008, v ktorom dovolací súd skonštatoval, že žaloba o neúčinnosť právneho úkonu môže byť úspešná len vtedy, ak bola podaná voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Uvedené má podľa odvolacieho súdu znamenať, že v konaní nie je daná pasívna vecná legitímácia ďalšieho nadobúdateľa nehnuteľnosti, ktorý tieto nadobudol nie na základe úkonu dlžníka, ale na základe ďalšieho právneho úkonu, napr. kúpnej zmluvy, kde predávajúcim bol prvý nadobúdateľ nehnuteľnosti od dlžníka a žalovaným je až ďalší nadobúdateľ nehnuteľnosti. Odporovať tak možno len právnomu úkonu uskutočnenému medzi dlžníkom veriteľa a treťou osobou, nie však možnosť odporovať akýmkoľvek ďalším právnym úkonom, ktoré na tento právny úkon nadväzujú. Žaloba o určenie neúčinnosti právneho úkonu môže byť preto úspešná len vtedy, ak bola podaná voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol odporovateľný právny úkon dlžníka urobený, resp. voči jej dedičom alebo právnym nástupcom za zákonom preukázaných

podmienok odporovateľnosti. Pasívnu vecnú legitímáciu ďalšieho subjektu, na ktorý bol prevedený predmet odporovateľného právneho úkonu, nemožno z ustanovenia § 42b Občianskeho zákonníka vyvodiť.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dňa 15. augusta 2019 dovolanie žalobca, ktorým sa domáhal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“).

5.1. Nesprávne právne posúdenie namietal žalobca vo vyriešení právnych otázok,

- „či môže veriteľ podľa § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka uplatniť právo odporovať právnemu úkonu dlžníka aj proti tretím osobám, ktoré nie sú dedičmi alebo univerzálnymi právnymi nástupcami osoby, ktorá s dlžníkom odporovateľný právny úkon dojednala.“ a

- „či sú tretími osobami v zmysle ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka znenie vety za bodkočiarkou singulárni právni nástupcovia (kupujúci, obdarovaní a pod.) osoby, ktorá s dlžníkom odporovateľný právny úkon dojednala“.

5.2. Dovolateľ uviedol, že predmetné právne otázky doposiaľ neboli vyriešené žiadnym publikovaným rozhodnutím ani stanoviskom príslušného kolégia najvyššieho súdu. Jediné rozhodnutie, ktoré podáva výklad ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, je uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/61/2008, ktoré je však ojedinelé a nebolo nasledované v ďalšej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Preto sú podľa žalobcu splnené podmienky pre prípustnosť jeho dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.

6. Podľa žalobcu za tretiu osobu v zmysle § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka je nevyhnutné považovať singulárneho nástupcu osoby, ktorá s dlžníkom odporovateľný právny úkon dojednala. Opačný záver - ktorý vo svojom rozhodnutí prezentoval odvolací súd - podľa jeho názoru implicitne aprubuje špekulatívne a nepoctivé konanie dlžníkov.

6.1. Ustanovenie § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka zreteľne rozlišuje tri kategórie subjektov, a to dedičov, právnych nástupcov a tretie osoby. Nemožno ich všetky podradiť pod skupinu univerzálnych právnych nástupcov, ktorými sú len dedičia a právni nástupcovia, v opačnom prípade by totiž bolo znenie predmetného ustanovenia za bodkočiarkou nadbytočné, čo je v rozpore s princípom racionálneho zákonodarcu. Navyše možnosť odporovať proti tretím osobám je podmienená naplnením ďalšieho subjektívneho predpokladu, a to vedomosť o okolnostiach odôvodňujúcich odporovateľnosť právneho úkonu proti ich predchodcovi. Pri dedičoch a iných právnych nástupcoch sa splnenie tejto podmienky nevyžaduje. Ide teda nepochybne o ďalšiu a odlišnú kategóriu.

6.2. Pre odôvodnenie svojho názoru dovolateľ poukázal na to, že pojem „tretia osoba“ je v súkromnoprávných kódexoch používaný s ustáleným významom, ako osoba odlišná od zúčastnených strán (napr. § 50, § 151m Občianskeho zákonníka, § 15, § 16, § 208, § 220x, § 313 Obchodného zákonníka). Preto by bolo nelogické, ak by v spornom ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka mal tento pojem iný význam. Zákonodarca tretie osoby iba pre väčšiu prehľadnosť odlišil od dedičov a právnych nástupcov ako univerzálnych sukcesorov. Taktiež dovolateľ poukázal na skutočnosť, že nemožno opomíňať účel a zmysel právnej normy, pričom cieľom odporovacej žaloby je dosiahnuť relatívnu neúčinnosť právneho úkonu, ktorým sa účelovo znižuje hodnota majetku dlžníka. Okruh pasívne legitimovaných subjektov je práve s ohľadom na cieľ odporovacej žaloby široký.

6.3. Aby bola zabezpečená ochrana práv veriteľa pred úkonmi dlžníka znižujúcimi jeho majetok, musí byť inštitút odporovateľnosti právnych úkonov prípustný nielen proti univerzálnym sukcesorom, ale za splnenia zákonných podmienok aj proti sukcesorom singulárnym. Výklad, ktorý by nepripustil uplatniť právo odporovať ukracujúcemu úkonu dlžníka aj proti jeho singulárnym sukcesorom, by bol podľa žalobcu absurdný, keďže na zmarenie práv veriteľa by postačoval ďalší prevod. Právo na náhradu podľa ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka, na ktoré odkázal aj krajský súd, je len substitučným nárokom, ktorý prichádza do úvahy iba v prípade, ak uspokojenie z predmetu odporovateľného právneho úkonu nie je možné. Judikovaný peňažný nárok na náhradu totiž rozhodne veriteľovi nezaručuje uspokojenie pohľadávky, keďže žalovaný môže byť rovnako účelovo alebo z iných príčin insolventný, ako samotný dlžník.

6.4. Preto dovolateľ záverom uviedol, že ním nastolené právne otázky mali byť odvolacím súdom

správne zodpovedané tak, že veriteľ môže podľa § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka uplatniť právo odporovať právnomu úkonu dlžníka aj proti tretím osobám, ktoré nie sú dedičmi alebo univerzálnymi právnymi nástupcami osoby, ktorá s dlžníkom odporovateľný právny úkon dojednala, pričom tretími osobami v zmysle ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka znenie vety za bodkočiarkou sú singulárni právni nástupcovia (kupujúci, obdarovaní a pod.) osoby, ktorá s dlžníkom odporovateľný právny úkon dojednala.

7. Žalovaný vo vyjadrení z 27. septembra 2019 navrhol dovolanie žalobcu ako neprípustné odmietnuť, alternatívne ako nedôvodné zamietnuť.

7.1. Rozhodnutie súdu, ktorým je žalobe o neúčinnosť právneho úkonu vyhovené, má konštitutívne účinky, preto odporovateľnosť nemožno nikdy riešiť ako otázku predbežnú. Podľa žalovaného z rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 7/2012 vyplýva, že v súdnom konaní sa možno domáhať vyslovenia úkonu za neúčinný iba vo vzťahu k právnomu úkonu dlžníka, a nie aj vo vzťahu k úkonu prvého nadobúdateľa v prospech druhého nadobúdateľa. Taktiež z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/71/1998 vyplýva, že žaloba o neúčinnosť právneho úkonu môže byť úspešná len vtedy, ak smeruje voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený.

7.2. Vo svojom vyjadrení žalovaný uviedol, že podľa jeho názoru z ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka vyplýva právo odporovať právnym úkonom len vtedy, ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnomu úkonu proti ich predchodcovi a pripadá do úvahy len vtedy, ak bola vyslovená neúčinnosť právneho úkonu voči osobám, od ktorých tretie osoby vec alebo právo nadobudli, pretože súd nemôže prejudiciálne rozhodnúť o predchádzajúcej neúčinnosti právnych úkonov. Žalobca sa preto nemohol úspešne domáhať neúčinnosti právnych úkonov, keďže nejde o úkon dlžníka v prospech žalovaného. Žalovaný nie je tretou osobou podľa § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, ako sa mylne domnieva žalobca, keďže odporovať možno iba úkonu dlžníka. Vzhľadom k tomu, že pôvodný žalovaný 1/ ako prvotný nadobúdateľ už ani nemá právnu subjektivitu, keďže zanikol bez právneho nástupcu, keďže súd už nemohol odporovateľnosť právneho úkonu riešiť ako predbežnú otázku a preskúmať podstatu veci, preto bolo možné jedine žalobu zamietnuť.

7.3. Záverom žalovaný poukázal na to, že po druhom prevode nehnuteľnosti sa žalobca mohol voči pôvodnému žalovanému 1/ domáhať jedine peňažnej náhrady podľa § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka za predpokladu splnenia zákonných podmienok odporovateľnosti. V opačnom prípade by postup žalobcu viedol k formálnej možnosti odporovania všetkých budúcich prevodov veci u každého ďalšieho vlastníka veci prakticky neobmedzene do budúcnosti, čo je neprípustné a ústavne neutržateľné.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (podľa § 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas žalobca zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), dospel k záveru, že dovolanie je čiastočne dôvodné.

9. Pokiaľ ide o okruh pasívne legitimovaných osôb v prípade žaloby o neúčinnosť právneho úkonu uvedených v ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, dovolací súd uvádza, že tento okruh bol doposiaľ posudzovaný len v uznesení najvyššieho súdu z 30. júla 2009, sp. zn. 3Cdo/61/2008, avšak z predmetného rozhodnutia nevyplýva, že by priamo obsahovalo odpovede na dovolateľom nastolené právne otázky, o to viac v situácii, kedy predmetom dovolacieho prieskumu vo veci vedenej pod sp. zn. 3Cdo/61/2008 bola otázka vedomosti, resp. nevedomosti tretej osoby o okolnostiach, ktoré odôvodňujú odporovateľnosť právnomu úkonu voči jej predchodcovi.

9.1. Rozsudok najvyššieho súdu zo 17. decembra 2001, sp. zn. 3Cdo/71/1998, na ktorý vo svojom vyjadrení k dovolaniu poukázal žalovaný a z ktorého vyplýva, že „žaloba o určenie, že dlžníkov právny úkon je voči veriteľovi neúčinný, môže byť úspešná len vtedy, ak bola podaná voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený“ - nie je na rozhodovaný spor aplikovateľný, v ktorom bola určujúca právna úprava odporovateľnosti účinná do 29. júla 1997, hoci v odôvodnení predmetného rozsudku je citované aj ustanovenie § 42b Občianskeho zákonníka (vrátane odseku 3 predmetného ustanovenia), ktoré sa stalo súčasťou právneho poriadku až s účinnosťou od 30. júla 1997.

9.2. Napokon nemožnosť automatickej aplikácie právnej vety predmetného rozhodnutia v nadväznosti na posudzovanie prípustnosti dovolania v rozhodovanom spore je daná aj tým, že jej znenie nekorešponduje právnej úprave obsiahnutej v ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, z ktorej vyplýva, že veriteľ sa môže domáhať odporovateľnosti právneho úkonu aj voči iným subjektom, než len voči osobe,

s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený.

9.3. Taktiež dovolací súd nemôže v rozhodovanom spore vychádzať ani z rozsudku najvyššieho súdu z 27. októbra 1997, sp. zn. 1Cdo/26/1997 (ktorý bol publikovaný ako judikát č. R 88/2001), ktorého II. právna veta znie nasledovne: „v prípade, že nadobúdateľ vec pôvodne patriacu dlžníkovi predal tretej osobe, nie je dobre možné požadovať uspokojenie pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, veriteľ má voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech, len právo na náhradu (§ 42a ods. 4 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 30. júla 1997).“ Dovolací súd poukazuje na to, že predmetný judikát bol vydaný v spore o určenie neplatnosti právneho úkonu iniciovanom veriteľom voči ďalšiemu nadobúdateľovi po tom, ako sa úspešne domohol vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu voči osobe v situácii, keď osoba, v prospech ktorej bol odporovateľný úkon uskutočnený, následne previedla nehnuteľnosť na ďalšiu osobu. Zároveň podľa dovolacieho súdu nie je možné opomíňať tú skutočnosť, že právna úprava odporovateľnosti právnych úkonov sa s účinnosťou od 30. júla 1997 zmenila (vrátane rozšírenia okruhu pasívne vecne legitimovaných subjektov podľa § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka v porovnaní s okruhom subjektov vymedzených ustanovením § 42a ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 29. júla 1997 - pozn. dovolacieho súdu).

10. Dovolací súd preto konštatuje, že v rozhodovanom spore je splnená základná podmienka prípustnosti dovolania žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. v časti týkajúcej sa právneho úkonu dlžníka [to znamená okrem časti týkajúcej sa právneho úkonu žalovaného a následného právneho úkonu obchodnej spoločnosti K. D., s.r.o., ktorým previedla vlastnícke právo k bytu na žalovaného (k tomu v podrobnostiach viď bod 21. nižšie)].

11. Zo skutkového stavu ustáleného súdmi nižšej inštancie vyplýva, že Ing. T.Y. (manželka žalovaného - pozn. dovolacieho súdu) sa ako ručiteľka zabezpečila za splácanie úveru poskytnutého právnym predchodcom žalobcu (obchodnou spoločnosťou VOLKSBANK Slovensko, a.s.) obchodnej spoločnosti M. M. D., a.s. v celkovej výške 4 700 000,- eur, ktorý dlžník nesplatil. Ing. T.Y. zároveň spísala notársku zápisnicu č. C., C., C., v ktorej uznala záväzok a súhlasila s jej vykonateľnosťou, a na podklade ktorej sa vedie voči ručiteľke exekúcia súdnym exekútorom JUDr. Martinom Hermanovským.

11.1. Zmluvou o prevode vlastníckeho práva k bytu a zmluvou o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013 previedli žalovaný a Ing. T.Y. svoj spoluvlastnícky podiel k prevádzanému bytu (každý v podiele 1) na obchodnú spoločnosť K. D., s.r.o. (pôvodného žalovaného 1/), ktorá následne zmluvou z 20. októbra 2015 následne predmetný byt previedla na žalovaného. V priebehu konania - v ktorom sa žalobca domáhal vyslovenia neúčinnosti oboch zmlúv o prevode vlastníckeho práva k bytu - zanikla obchodná spoločnosť K. D., s.r.o. bez právneho nástupcu na základe ex offo výmazu z obchodného registra k 6. júnu 2017.

12. Podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkové právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

12.1. Odporovať možno právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, a právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a § 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať (ods. 2).

12.2. Odporovať možno tiež právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a:

a/ osobou jemu blízkou (§ 116 a § 117),

b/ právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo osoba uvedená v písmene a/ majetkovú účasť aspoň 10 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,

c/ právnickou osobou, v ktorej je dlžník alebo osoba uvedená v písmene a/ štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom,

d/ právnickou osobou, v ktorej má osoba uvedená v písmene c/ majetkovú účasť aspoň 34 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon, alebo ktorý dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a/, b/, c/ alebo d/; to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa (ods. 3).

12.3. Odporovať možno tiež právnomu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom, ktorý je právnickou osobou, a:

a/ členom jeho štatutárneho orgánu, jeho prokuristom, likvidátorom alebo spoločníkom,

b/ osobou blízkou (§ 116 a § 117) osobe uvedenej v písmene a/,

c/ právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo osoba uvedená v písmenách a/ a b/ majetkovú účasť aspoň 10 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,

d/ právnickou osobou, v ktorej je osoba uvedená v písmenách a/ a b/ štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom,

e/ právnickou osobou, v ktorej má osoba uvedená v písmene d/ majetkovú účasť aspoň 34 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,

alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a/, b/, c/, d/ alebo e/; to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa (ods. 4).

12.4. Odporovať možno tiež právnomu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch, na ktorého základe prevzal záväzok bez primeraného protiplnenia, a to najmenej vo výške určenej znaleckým posudkom alebo odborným odhadom, a ktorý:

a/ spôsobil, že dlžník sa stal vo vzťahu k ďalším veriteľom platobne neschopným,2c) alebo

b/ bol uskutočnený s úmyslom neodôvodnene odložiť alebo zmariť platbu veriteľovi, alebo

c/ bol uskutočnený s úmyslom prevziať dlh, ktorý dlžník nebude schopný splniť v čase jeho splatnosti.

12.5. Podľa § 42b ods. 1 Občianskeho zákonníka, právo odporovať právnym úkonom môže uplatniť veriteľ žalobou.

12.6. Právo odporovať právnomu úkonu sa uplatňuje proti tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech (ods. 2).

12.7. Právo odporovať právnomu úkonu možno uplatniť nielen proti osobám, ktoré s dlžníkom dojednali odporovateľný právny úkon, ale aj proti ich dedičom alebo právnym nástupcom; proti tretím osobám len vtedy, ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnomu úkonu proti ich predchodcovi (ods. 3).

12.8. Právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval, je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku; ak to nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech (ods. 4).

13. Sice právne otázky nastolené dovolateľom neboli doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu výslovne riešené, dovolací súd poukazuje na viaceré rozhodnutia (najvyššieho súdu a ústavného súdu), z ktorých sice vychádzali okresný súd a aj krajský súd, avšak vyvodili z nich (čiastočne) nesprávne závery.

13.1. V rozsudku z 30. apríla 2007, sp. zn. 4Cdo/44/2007 najvyšší súd skonštatoval, že „odporovateľný právny úkon sa stáva neúčinný až tým, že ho súd za neúčinný vyhlási. Odporovateľnosť teda nemožno riešiť ako predbežnú otázku, keď i zo samotného gramatického výkladu ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka vyplýva, že právna neúčinnosť právneho úkonu je dôsledkom úspešného odporovania. Uvedené ustanovenie zakladá veriteľovi priamy nárok domáhať sa náhrady voči tomu, kto mal z odporovateľného úkonu prospech, pri splnení podmienky v ňom uvedenej, ktorý však nemôže predchádzať úspešnému odporovaniu, pretože môže nastať až ako jeho právny dôsledok. Priznaniu takéhoto nároku preto musí predchádzať právoplatné určenie neúčinnosti právneho úkonu. Vlastnícke právo toho, kto mal z odporovateľného úkonu prospech, k veci, ktorá bola predmetom tohto úkonu, nie je podmienkou odporovateľnosti v zmysle ustanovenia § 42a ods. 2 až 5 Občianskeho zákonníka, preto zmena vlastníctva v priebehu konania o určenie právnej neúčinnosti právneho úkonu nemá právny význam. Môže mať význam až pri posudzovaní možnosti veriteľa vyplývajúcich z úspešného odporovania. Pokiaľ teda v prejednávanej veci odvolací súd prihliadol na okolnosť, že žalovaní prestali

byť vlastníckmi nehnuteľnosťami, hoci táto skutočnosť nie je pre posúdenie podmienok odporovateľnosti právne významná, nerozhodol správne.“

13.2. Rovnako tak v uznesení z 21. mája 2009, sp. zn. 2MCdo/19/2008 najvyšší súd dospel k záveru, že „právna úprava odporovateľnosti právnych úkonov je obsiahnutá v ustanoveniach §§ 42a a 42b Občianskeho zákonníka. Z hľadiska jej systematiky treba rozlišovať medzi aktívnou vecnou legitimáciou na uplatnenie odporovateľnosti (§ 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka), podmienkami odporovateľnosti (§ 42a ods. 2 až 5 Občianskeho zákonníka), spôsobom uplatnenia odporovateľnosti (§ 42b ods. 1 Občianskeho zákonníka), pasívnou vecnou legitimáciou (§ 42b ods. 2 a ods. 3 Občianskeho zákonníka) a právnymi následkami spojenými s úspešným odporovaním právneho úkonu (§ 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka). Právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval, je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku; ak to nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech (§ 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka). Dôsledkom úspešného odporovania právneho úkonu je v zmysle citovaného ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka neúčinnosť tohto úkonu. Právnu neúčinnosť charakterizuje samotný zákon tak, že veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku a ak to nie je dobre možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech. Právna neúčinnosť odporovateľného právneho úkonu je neúčinnosťou relatívnou, t. j. táto neúčinnosť platí iba voči veriteľovi, ktorý sa úspešne domáhal odporovateľnosti právneho úkonu. Neúčinnosť právneho úkonu sa voči veriteľovi prejaví tak, že na uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky možno vykonať exekúciu napr. predajom veci tak, ako by k zmene jej vlastníctva z dlžníka na iný subjekt (t. j. na odporcu v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu) nebolo došlo. Ak to však nie je možné, napr. preto, že vec sa už nenachádza u odporcu, priznáva zákon veriteľovi právo na náhradu voči tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu prospech. Táto náhrada je limitovaná výškou prospechu, ktorý mal odporca z odporovateľného právneho úkonu. Pretože právo odporovať právnym úkonom sa v zmysle ustanovenia § 42b ods. 1 v spojení s § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka uplatňuje žalobou o určenie právnej neúčinnosti právneho úkonu, môže právny dôsledok úspešného odporovania, t. j. neúčinnosť právneho úkonu (a teda možnosť veriteľa domáhať sa uspokojenia svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a ak to nie je možné, možnosť domáhať sa peňažnej náhrady), nastať až právoplatnosťou rozsudku, ktorým bude takejto žalobe vyhovieť. Odporovacia žaloba nie je určovacou žalobou podľa § 80 O. s. p., preto navrhovateľ nemusí preukazovať naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Súd totiž v skutočnosti neurčuje existenciu alebo neexistenciu právneho pomeru, ale rozhoduje konštitutívne, keď vyhlasuje právny úkon za relatívne neúčinný. Odporovateľný právny úkon sa stáva neúčinný až tým, že ho súd za neúčinný vyhlási. Odporovateľnosť teda nemožno riešiť ako predbežnú otázku, keď i zo samotného gramatického výkladu ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka vyplýva, že právna neúčinnosť právneho úkonu je dôsledkom úspešného odporovania. Uvedené ustanovenie zakladá veriteľovi priamy nárok domáhať sa náhrady voči tomu, kto mal z odporovateľného úkonu prospech, pri splnení podmienky v ňom uvedenej, ktorý však nemôže predchádzať úspešnému odporovaniu, pretože môže nastať až ako jeho právny dôsledok. Priznaniu takéhoto nároku preto musí predchádzať právoplatné určenie neúčinnosti právneho úkonu. Vlastnícke právo toho, kto mal z odporovateľného úkonu prospech, k veci, ktorá bola predmetom tohto úkonu, nie je podmienkou odporovateľnosti v zmysle ustanovenia § 42a ods. 2 až ods. 5 Občianskeho zákonníka, preto zmena vlastníctva v priebehu konania o určenie právnej neúčinnosti právneho úkonu nemá právny význam. Môže mať význam až pri posudzovaní možnosti veriteľa vyplývajúcej z úspešného odporovania.“

13.3. Ústavný súd v uznesení zo 6. marca 2012, sp. zn. II. ÚS 7/2012 uviedol, že „argumentácia sťažovateľa o ústavne nekonformnom výklade dotknutých ustanovení krajským súdom neobstojí, pretože sťažovateľ neberie do úvahy, že domáhať sa v súdnom konaní vyhlásenia úkonu za neúčinný voči veriteľovi možno iba vo vzťahu k právnym úkonom dlžníka, a nie aj vo vzťahu k úkonom prvého nadobúdateľa v prospech druhého nadobúdateľa a v dôsledku toho ani odlišnosť právnej úpravy vzťahujúcej sa na právne posúdenie postavenia osoby, ktorá s dlžníkom úkon dojednala (§ 42a Občianskeho zákonníka), a v poradí druhého nadobúdateľa (§ 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka).“

14. Z citovaných rozhodnutí ako aj z relevantnej právnej úpravy vyplýva nasledovné:

15. Veriteľ môže odporovať právnenému úkonu dlžníka za predpokladov uvedených v odsekoch 2 až 5 ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka. Uvedené znamená, že veriteľ môže s úspechom odporovať výlučne tým právny úkonom, ktoré uskutočnil dlžník za účelom ukrátenia pohľadávky veriteľa. Iným právny úkonom nie je možné odporovať.

15.1. Veriteľ tak nemôže s úspechom odporovať ďalším právny úkonom, ktoré reťazovo nadväzujú na právny úkon dlžníka, teda právna úprava neumožňuje, aby sa veriteľ domáhal neúčinnosti právneho úkonu, ktorým nadobúdateľ veci od dlžníka na základe právneho úkonu - ktorému možno odporovať - túto vec následne previedol na ďalšiu osobu, a to aj v situácii, ak táto osoba disponovala vedomosťou o skutočnom úmysle dlžníka, prípadne prvého nadobúdateľa uskutočniť prevod veci.

15.2. Predmetný záver však neznamená, že by bolo vylúčené právo veriteľa domáhať sa nárokov podľa § 42a a § 42b Občianskeho zákonníka (k tomu viď aj body 16. až 19. nižšie).

16. Pasívnu vecnú legitimáciu upravuje zákon v odsekoch 2 a 3 ustanovenia § 42b Občianskeho zákonníka, čo znamená, že pasívne legitimovanými v konaní o neúčinnosť právneho úkonu sú:

- osoba, s ktorou alebo v prospech ktorej uskutočnil dlžník právny úkon (§ 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka),
- dedič fyzickej osoby, s ktorou alebo v prospech ktorej uskutočnil dlžník právny úkon (§ 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka),
- právny nástupca zaniknutej právnickej osoby, s ktorou alebo v prospech ktorej uskutočnil dlžník právny úkon (§ 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka),
- tretia osoba, avšak len vtedy, ak jej boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnenému úkonu proti jej predchodcovi (§ 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka).

16.1. Treťou osobou uvedenou v ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka je potrebné rozumieť osobu, na ktorú previedol prvý nadobúdateľ (t. j. osoba, s ktorou alebo v prospech ktorej uskutočnil dlžník odporovateľný právny úkon - pozn. dovolacieho súdu) ďalšou zmluvou vec, ktorú nadobudol od dlžníka (t. j. singulárny nástupca).

17. Veriteľ sa tak môže domáhať určenia neúčinnosti právneho úkonu voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník uskutočnil právny úkon za predpokladu, že o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa vedela alebo o ňom musela vedieť (v prípade blízkej osoby sa vedomosť o tomto úmysle predpokladá, okrem prípadu, keď dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať - pozn. dovolacieho súdu).

17.1. Za rovnakých podmienok [t. j. že nadobúdateľ o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa vedel alebo o ňom musel vedieť (v prípade nadobúdateľa - blízkej osoby sa vedomosť o tomto úmysle predpokladá, okrem prípadu, keď nadobúdateľ úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohol poznať - pozn. dovolacieho súdu)] sa môže veriteľ domáhať vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu aj voči dedičovi nadobúdateľa fyzickej osoby a voči právnenému nástupcovi zaniknutej právnickej osoby.

17.2. V prípade, ak sa veriteľ domáha vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu voči tretej osobe (uvedenej v ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka časť vety za bodkočiarkou), k už vyššie uvedeným podmienkam pristupuje ďalšia podmienka, a to vedomosť tretej osoby o okolnostiach, ktoré by odôvodňovali odporovateľnosť právnenému úkonu proti jej predchodcovi. Táto tretia osoba tak musí vedieť o dôvodoch, ktoré by odôvodňovali právo veriteľa domáhať sa odporovateľnosti proti osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník uskutočnil odporovateľný právny úkon, a to aj vtedy, ak by sa jednalo o blízku osobu dlžníka, prípadne prvého nadobúdateľa.

17.3. V prípade, aby sa veriteľ mohol s úspechom domáhať odporovateľnosti ukracujúceho právneho úkonu dlžníka voči tretej osobe uvedenej v ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka časť vety za bodkočiarkou, tak musí byť preukázaná reálna vedomosť tretej osoby o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa pri uskutočnení odporovateľného právneho úkonu (resp. aspoň preukázanie, že o tom musela vedieť). Uvedené platí aj v prípade, že touto treťou osobou je blízka osoba dlžníka, prípadne prvého nadobúdateľa. V tomto prípade sa vedomosť tretej osoby - ak by sa jednalo o blízku osobu - o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa neprezumuje, ako je to v prípade podmienok odporovateľnosti podľa § 42a ods. 2, 3 alebo 4 Občianskeho zákonníka.

18. Z už uvedeného taktiež vyplýva, že na rozhodnutie súdu o určenie neúčinnosti právneho úkonu nemá vplyv, ak počas súdneho konania žalovaný ako osoba, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník odporovateľný právny úkon uskutočnil, prevedie vec nadobudnutú od dlžníka právnym úkonom na ďalšiu osobu (k tomu vid' závery z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/44/2007 a 2MCdo/19/2008). Žalovaný má v spore aj po prevode veci, ktorá bola predmetom odporovateľného právneho úkonu, na ďalšiu osobu pasívnu vecnú legitimáciu v spore o neúčinnosť právneho úkonu.

18.1. V takej situácii má veriteľ v prípade úspechu v spore právo na náhradu voči osobe, ktorá mala z neúčinného právneho úkonu prospech, podľa ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka, keďže veriteľ už nemôže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku.

18.2. Nevyhnutným predpokladom pre uplatnenie nároku na náhradu podľa ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka tak je existencia konštitutívneho rozsudku o vyslovení neúčinnosti právneho úkonu dlžníka, keďže posúdenie otázky neúčinnosti právneho úkonu nemožno v tomto konaní vyriešiť ako otázku predbežnú. Aj právny záver z rozhodnutí dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/44/2007 a 2MCdo/19/2008, ktorým argumentovali v spore súdy nižšej inštancie a aj žalovaný - „odporovateľnosť právneho úkonu nemožno riešiť ako predbežnú otázku“ - je potrebné vykladať v kontexte práv veriteľa upravených v ustanovení § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka tak, že nárok veriteľa na náhradu podľa predmetného ustanovenia je daný len vtedy, ak disponuje právoplatným rozhodnutím o vyslovení neúčinnosti právneho úkonu uskutočneného dlžníkom. Iné (rozširujúce) následky s predmetným právnym záverom vyplývajúcim z judikatúry najvyššieho súdu však nie sú spojené.

19. Rovnako tak právna úprava nebráni tomu, aby v situácii, keď osoba, ktorá nadobudla na základe odporovateľného právneho úkonu vec od dlžníka, túto následne previedla na tretiu osobu (t. j. v prípade reťazenia scudzujúcich právnych úkonov), sa veriteľ domáhal vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu dlžníka priamo voči tejto tretej osobe za predpokladu, že tretia osoba vedela o okolnostiach odôvodňujúcich odporovateľnosť právnemu úkonu proti jej predchodcovi (vid' body 17.2. a 17.3. vyššie).

19.1. Opačný záver by totiž viedol k tomu, že právna ochrana, ktorá je veriteľovi poskytovaná ustanoveniami § 42a § 42b Občianskeho zákonníka, by bola len iluzórna, keďže na jednej strane by mal právnu možnosť brániť sa proti právnym úkonom dlžníka, ktoré znižujú alebo majú uspokojenie jeho pohľadávky, na druhej strane by však nemal reálny prístup k tejto ochrane. Osobitne predmetné konštatovanie platí v situácii, kedy osoba, s ktorou dlžník odporovateľný právny úkon uskutočnil, previedla predmet nadobudnutý odporovateľným právnym úkonom na tretiu osobu, a následne bola - ak išlo o právnickú osobu - vymazaná z obchodného registra bez právneho nástupcu. To isté platí aj v prípade právneho úkonu prvého nadobúdateľa - fyzickej osoby, ktorá následne zomrie a dedičské konanie by bolo zastavené pre nedostatok majetku podľa § 187 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku alebo zastavené podľa § 188 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku z dôvodu, že porúčiteľ zanechal len majetok nepatrnej hodnoty, ktorý bol vydaný osobe, ktorá sa postarala o jeho pohrebu.

19.2. Zvýšená ochrana tretej osoby (teda osoby, ktorá nadobudla vec až na základe následného právneho úkonu uzatvoreného s prvým nadobúdateľom) - aby nebola neúmerne vystavovaná riziku spochybňovania jednotlivých právnych úkonov a žalobám o určenie neúčinnosti právneho úkonu - spočíva práve v prísnejších podmienkach stanovených v ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, a to že tejto osobe museli byť známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnemu úkonu proti jej predchodcovi (t. j. prvému nadobúdateľovi).

19.3. Tretia osoba však nemôže tvrdiť, že jej neboli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnemu úkonu proti prvému nadobúdateľovi vtedy, ak sama uzatvárala v mene prvého nadobúdateľa ako jeho štatutárny orgán (resp. za prvého nadobúdateľa ako zástupca) a zároveň bola blízkou osobou dlžníka, prípadne ak sama bola v časti priamo účastná na odporovateľnom úkone, ak sa len časť právneho úkonu týka dlžníka a odporovať možno len tejto časti týkajúcej sa dlžníka.

19.4. Vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu dlžníka - ak je žalovaná tretia osoba podľa § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka a nie osoba, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník uskutočnil predmetný právny úkon - nie je spojené s inými než už vyššie uvedenými podmienkami. Uvedené znamená, že pre úspešnosť žaloby o neúčinnosť právneho úkonu podanej voči tretej osobe nie je podmienkou, aby sa veriteľ najprv s úspechom domáhal vyslovenia neúčinnosti voči jej predchodcovi. Takáto podmienka by

naopak odporovala účelu a zmyslu právnej úpravy odporovateľnosti právnych úkonov, keďže veriteľ by bol nútený domáhať sa dvakrát vyslovenia neúčinnosti toho istého právneho úkonu (najprv voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník uskutočnil právny úkon, a následne aj voči tretej osobe).

19.5. Taktiež nemožno považovať za správnu úvahu, že ak sa veriteľ nemôže domáhať vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník predmetný právny úkon uskutočnil, napríklad z dôvodu, že táto osoba predmet právneho úkonu previedla na ďalšiu osobu a zároveň stratila právnu subjektivitu (napr. z dôvodu ex offio výmazu právnickej osoby z obchodného registra), môže sa domáhať náhrady podľa ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka. Ako už bolo uvedené vyššie (viď bod 18.2. vyššie), tento nárok je nárokom sekundárnym, ktorý veriteľovi vzniká až vtedy, keď bol úspešný v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu a nemohol sa uspokojiť z predmetu toho, čo neúčinným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku. V prípade nemožnosti domôcť sa vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu by sa tak veriteľ nemohol domáhať voči tretej osobe ani náhrady podľa § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka.

20. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd uzatvára, že:

I. Veriteľ sa môže podľa ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka domáhať, aby súd určil, že právny úkon dlžníka uvedený v ustanovení § 42a ods. 2 až ods. 5 Občianskeho zákonníka, ktorý ukracuje uspokojenie pohľadávky veriteľa, nielen proti dedičom alebo univerzálnym právnym nástupcom osoby, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník odporovateľný právny úkon uskutočnil, ale aj proti tretej osobe za predpokladu, že tejto osobe boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnemu úkonu proti osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník odporovateľný právny úkon uskutočnil.

II. Treťou osobou sa v zmysle ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka myslí singulárny právny nástupca osoby, ktorá s dlžníkom odporovateľný právny úkon dojednala.

21. S poukazom na vyslovené právne závery a skutočnosť, že dovolateľ napadol rozsudok krajského súdu v celom rozsahu, dovolací súd konštatuje, že namietané nesprávne právne posúdenie sa týka posúdenia pasívnej vecnej legitímácie žalovaného len vo vzťahu k právnemu úkonu dlžníka (t. j. Ing. T. R.).

21.1. Pokiaľ ide o právny úkon žalovaného, ktorým previedol vlastnícke právo k časti bytu v podiele 1 na obchodnú spoločnosť K. D., s.r.o. (pôvodného žalovaného 1/), a právny úkon, ktorým previedla obchodná spoločnosť K. D., s.r.o. (pôvodný žalovaný 1/) vlastnícke právo k bytu na žalovaného, dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že žalobca v dovolaní nenamietal nesprávnosť právneho posúdenia vo vzťahu k vyriešeniu otázky, či je možné domáhať sa vyslovenia odporovateľnosti právneho úkonu inej osoby než dlžníka, vrátane následného prevodu predmetu odporovateľného právneho úkonu na ďalšiu osobu.

21.2. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dopĺňa, že nemôže ísť nad rámec meritórneho dovolacieho prieskumu, a preto konštatuje že dovolanie žalobcu nespĺňa požiadavky na vymedzenie uplatneného dovolacieho dôvodu vyžadované ustanovením § 432 ods. 2 C. s. p. v časti, v ktorej je napadnutý rozsudok krajského súdu, ktorým potvrdil výrok rozsudku okresného súdu o zamietnutí žaloby týkajúcej sa vyslovenia neúčinnosti voči žalobcovi

- zmluvy o prevode vlastníctva bytu a zmluvy o zriadení vecného bremena z 26. septembra 2013, ktorou bol prevedený spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísanej na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to byt č. X, prízemie, vchod XX, nachádzajúci sa v bytovom dome A. so súpisným číslom XX, postavený na pozemku parc. reg. „C“ č. XXX/X, spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu o veľkosti 9669/90132 a spoluvlastnícky podiel o veľkosti 9669/90132 k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to pozemok, zastavané plochy a nádvorcia, parc. reg. „C“ č. XXX/X, výmera 598 m² v podiele 1 zo žalovaného ako predávajúceho na obchodnú spoločnosť K. D., s.r.o. ako kupujúceho, ktorej vklad vlastníckeho práva bol do katastra nehnuteľností povolený Okresným úradom B., katastrálny odbor, v konaní vedenom pod č. A.; a

- zmluvy o prevode vlastníctva bytu a dohody o zrušení vecného bremena z 20. októbra 2015, ktorou bola prevedená nehnuteľnosť nachádzajúca sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to byt č. X, prízemie, vchod XX, nachádzajúci

sa v bytovom dome A. so súpisným číslom XX, postavený na pozemku s parcelou reg. „C“ č. XXX/X, spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu o veľkosti 9669/90132 a spoluvlastnícky podiel o veľkosti 9669/90132 k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. B., Obec B., Okres B., zapísaná na LV č. XXXX, evidovanom Okresným úradom B., katastrálny odbor, a to pozemok, zastavané plochy a nádvoría, parc. reg. „C“ č. XXX/X, výmera 598 m² z obchodnej spoločnosti K. D., s.r.o. ako predávajúceho na žalovaného ako kupujúceho, ktorej vklad vlastníckeho práva bol do katastra nehnuteľností povolený Okresným úradom Martin, katastrálny odbor, v konaní vedenom pod č. A.. V tejto časti absentuje akékoľvek odôvodnenie dovolacieho dôvodu podľa § 432 ods. 1 C. s. p. (nesprávneho právneho posúdenia veci, v zmysle ktorého malo byť dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 C. s. p.).

21.3. Najvyšší súd preto dovolanie v tejto časti odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C. s. p. (výrok III.).

22. Naopak v časti týkajúcej sa vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu dlžníka (Ing. T.Y.), ktorým dlžník previedol spoluvlastnícky podiel k bytu v podiele 1 a tomu zodpovedajúci spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a na pozemkoch, na ktorých sa nachádza bytový dom, a následného posúdenia pasívnej vecnej legitímácie žalovaného vyhodnotil dovolací súd dovolanie žalobcu ako dôvodné, keďže v tejto časti rozhodnutia súdov nižšej inštancie vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia veci.

22.1. V tejto časti sa totiž žalobca domáhal vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu jeho dlžníka, ktorým malo dôjsť k ukráteniu uspokojenia jeho pohľadávky, čím bola splnená základná podmienka odporovateľnosti v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalobca pritom žaloval osobu - s ktorou dlžník odporovateľný právny úkon dojednal - a ktorej pasívna vecná legitímácia vyplývala z ustanovenia § 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako aj tretiu osobu - na ktorú pôvodný nadobúdateľ predmet odporovateľného právneho úkonu previedol ďalšou zmluvou - a ktorej pasívna vecná legitímácia vyplývala z ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka (k tomu vid' bod 20. vyššie). Z okolností doposiaľ vyplývajúcich z predmetného súdneho spisu je plne opodstatnený záver, že žalovaný - ako osoba, ktorá sa priamo podieľala na právnom úkone, a ktorého časť týkajúca sa dlžníka predstavuje odporovateľný právny úkon - musel mať vedomosť o okolnostiach, ktoré odôvodňujú odporovateľnosť časti tohto právneho úkonu voči obchodnej spoločnosti K. D., s.r.o. (ako singulárneho právneho predchodcu žalovaného) ako osoby, u ktorej sa predpokladá úmysel dlžníka ukrátiť právnym úkonom svojho veriteľa, s poukazom na znenie ustanovenia § 42a ods. 3 písm. c/ Občianskeho zákonníka.

22.2. Súdov nižšej inštancie pritom relevantným spôsobom nezohľadnili fakt, že pre ich rozhodnutie bol rozhodujúci stav v čase vyhlásenia ich rozsudkov (k tomu vid' ustanovenie § 217 ods. 1 prvá veta C. s. p.). Konajúce súdy sa v tejto súvislosti nesprávne vysporiadali so skutočnosťou, že obchodná spoločnosť K. D., s.r.o., s ktorou dlžník uzavrel odporovateľný právny úkon (pôvodný žalovaný 1/), pred rozhodnutím vo veci zanikla výmazom z obchodného registra bez právneho nástupcu. Namiesto právneho záveru, že žaloba smerovala proti subjektu, ktorého pasívna vecná legitímácia v spore vyplývala z ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, keď v čase ich rozhodovania neprichádzalo do úvahy podanie odporovacej žaloby proti inému subjektu, vyvodili opačný záver, a to, že žalovaný nebol pasívne vecne legitímovaný práve s odkazom na ex offo zánik obchodnej spoločnosti K. D., s.r.o.

22.3. Dovolací súd zároveň uvádza, že odvolací súd si nesprávne vyložil záver vyplývajúci z judikatúry najvyššieho súdu (predovšetkým z rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/44/2007 a 2MCdo/19/2008), podľa ktorého odporovateľnosť právneho úkonu nemožno riešiť ako predbežnú otázku. Z predmetného právneho záveru nevyplýva, že v prípade, ak sa veriteľ domáha odporovateľnosti právneho úkonu dlžníka proti subjektu uvedenému v ustanovení § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, sa musí najprv domôcť vyslovenia neúčinnosti voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník právny úkon uzavrel. Takýto odvolacím súdom zaujatý právny názor by prakticky vylúčil aplikáciu ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorého účelom je práve rozšírenie právnej ochrany veriteľa proti ukracujúcim právnym úkonom dlžníka tak, aby sa mohol domáhať vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu aj proti ďalším subjektom, ak sa nemôže vyslovenia neúčinnosti proti subjektu, s ktorým alebo v prospech dlžník uzavrel odporovateľný právny úkon.

22.4. Ako už bolo uvedené vyššie (viď bod 19. vyššie), účelom ustanovenia § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka je práve, aby sa veriteľ mohol domáhať ochrany svojich práv voči ďalšiemu subjektu v situácii, ak to nie je možné voči osobe, s ktorou alebo v prospech dlžník uzavrel ukracujúci právny úkon, čiže v situácii ak osoba, s ktorou alebo v prospech dlžník uzavrel ukracujúci právny úkon, zomrela, zanikla bez právneho nástupcu, prípadne previedla predmet ukracujúceho právneho úkonu na ďalší subjekt.

23. Obstať nemôže ani prípadná argumentácia ustanovením § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka zo strany odvolacieho súdu, a to ani s jeho odkazom na rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach. Ustanovenie § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka je síce aplikovateľné v situácii, keď dôjde k ďalšiemu prevodu predmetu odporovateľného právneho úkonu, ale predmetné konštatovanie neplatí absolútne.

23.1. Predmetné ustanovenie dopadá na situácie, ak sa veriteľ domáha (prípadne aj právoplatne domôže) vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník uskutočnil odporovateľný právny úkon, a v exekučnom konaní nebolo možné domôcť sa uspokojenia z predmetu tohto právneho úkonu (napr. z dôvodu, že bol následne prevedený na tretiu osobu). V takom prípade vzniká v dôsledku nemožnosti uspokojenia sa z toho, čo ušlo z dlžníkovho majetku (t. j. neúčinným právnym úkonom), veriteľovi nový právny nárok na náhradu voči tomu, kto mal z neúčinného právneho úkonu prospech. Nárok na náhradu podľa § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka tak vzniká len vtedy, ak existuje právoplatné rozhodnutie o neúčinnosti právneho úkonu dlžníka.

23.2. Avšak v prípade ďalšieho prevodu predmetu odporovateľného právneho úkonu nemožno bez ďalšieho dospieť k záveru, že by bolo vylúčené, aby sa veriteľ domáhal vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu dlžníka voči tretej osobe, keďže takýto postup veriteľa zákon (ustanovenie § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka) za splnenia určitých podmienok výslovne pripúšťa. Záver, že by sa veriteľ nemohol domáhať určenia neúčinnosti právneho úkonu dlžníka voči tretej osobe, z ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka nevyplýva.

23.3. V kontexte rozhodovanej veci je nesprávnosť záverov súdov nižšej inštancie zvýraznená tým, že žalobca by pri ich akceptácii nemal žiadnu možnosť brániť sa proti ukracujúcemu právnemu úkonu dlžníka, keďže súd nemohol vysloviť ani neúčinnosť právneho úkonu uskutočneného medzi dlžníkom a obchodnou spoločnosťou K. D., s.r.o., v dôsledku čoho bolo vylúčené aj právo žalobcu domáhať sa voči uvedenej spoločnosti aj nároku na náhradu podľa § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka, keďže toto je podmienené existenciou právoplatného rozsudku, ktorým bola vyslovená neúčinnosť právneho úkonu dlžníka, a súčasná nemožnosť uspokojenia sa veriteľa z toho, čo ušlo z dlžníkovho majetku neúčinným právnym úkonom.

24. Keďže dovolateľ dôvodne namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom vo vyriešení právnej otázky, ktorá doposiaľ nebola dovolacím súdom vyriešená s poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. (t. j. v časti týkajúcej sa určenia neúčinnosti právneho úkonu dlžníka pri posúdení pasívnej vecnej legitímácie žalovaného - pozn. dovolacieho súdu), najvyšší súd žalobcom napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v predmetnej časti (vrátane súvisiaceho výroku o nároku na náhradu trov odvolacieho konania) zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.).

24.1. Nakoľko dôvody, pre ktoré bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a v prípade zrušenia výlučne rozsudku krajského súdu by vzhľadom na nesprávnosť (a predčasnosť) právnych záverov okresného súdu bol odvolací súd povinný rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť, dovolací súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (čl. 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku týkajúcom sa právneho úkonu dlžníka a v súvisiacom výroku o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania podľa § 449 ods. 2 C. s. p. (výrok I.) a podľa ustanovenia § 450 C. s. p. vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (výrok II.).

25. V ďalšom konaní sú sudy nižšej inštancie (súd prvej inštancie a odvolací súd) viazané právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 C. s. p.).

26. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova aj o trovách pôvodného konania

(prvoinštančného a odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.